

عنوان مقاله:

آشکارسازی علل ترک دامداری بهره برداران عشایری شمال شرقی ایران

محل انتشار:

مجله تحقیقات مرتع و بیابان ایران، دوره 30، شماره 4 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 19

نویسندگان:

محمدرضا شهرکی - کارشناس اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان گلستان، ایران

محسن شرافتمندراد - گروه مهندسی طبیعت، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه جیرفت

یاسر قاسمی اریان - استادیار پژوهش، بخش تحقیقات بیابان، موسسه تحقیقات جنگل ها و مراتع کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

سابقه و هدف برآورده نشدن نیازها، تغییر اقلیم و تعارضات اجتماعی و اقتصادی حاصل از آن زندگی جوامع عشایری را با چالش های زیادی مواجه کرده است. به طوری که آنها مجبور به ترک دامداری به شکل موقت یا دائم هستند. در همین راستا، این تحقیق به شناسایی و تحلیل علل ترک دامداری بهره برداران عشایری در مراتع قشلاقی شمال شرقی ایران پرداخته است. مواد و روش ها این تحقیق به لحاظ هدف کاربردی و براساس گردآوری اطلاعات توصیفی از نوع پیمایشی است که با بهره گیری از رویکرد آمیخته انجام شد. جامعه آماری را ۱۷۵ خانوار عشایری کرد کرمانج خراسان شمالی از چهار سامان عرفی در مراتع حوزه آبی سو در شهرستان مراوه تپه استان گلستان تشکیل می دهند. با توجه به فرمول Yamane (۱۹۶۷)، بهره بردار به عنوان تعداد نمونه به روش طبقه ای تصادفی با انتساب متناسب در درون سامان های عرفی مورد مطالعه انتخاب شدند. ابزار سنجش پرسش نامه محقق ساخت بود که گویه ها و مولفه های تشکیل دهنده آن براساس ۱۵ مصاحبه با خبرگان که براساس تکنیک گلوله برفی شناسایی شدند، نهایی گردید. به طوری که پرسش نامه براساس ۴۶ گویه در قالب ۱۱ مولفه تهیه شد. هریک از گویه ها از طریق طیف پنج گزینه ای لیکرت شامل خیلی کم (با ارزش عددی ۱)، کم (با ارزش عددی ۲)، تا حدودی (با ارزش عددی ۳)، زیاد (با ارزش عددی ۴) و خیلی زیاد (با ارزش عددی ۵) سنجش شدند. روایی محتوایی و صوری پرسش نامه از طریق نظرات کارشناسان و براساس معیار روایی همگرا (AVE) که حداقل مقدار آن ۵/۰ است، تایید شد. برای تعیین میزان پایایی ابزار سنجش، دو معیار ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR) محاسبه شد که مقدار بیشتر از ۷/۰ برای آنها قابل قبول می باشد. پس از جمع آوری اطلاعات، محاسبات آماری در این تحقیق براساس نرم افزارهای SPSS۲۵ و Smart PLS۳ در دو بخش توصیفی و استنباطی انجام شد. نتایج نتایج به دست آمده از مقایسه میانگین رتبه ای نشان داد که پنج مولفه «چالش های مدیریت دام و مرتع»، «تغییرات اقلیمی و تهدیدهای حاصل از آن»، «عدم تناسب بازار با ضرورت های نوین مرتع داری»، «عدم اقتصادی بودن دامداری و کاهش قدرت پس انداز» و «تجربیات زندگی خارج از دامداری و تغییرات رسومات بومی» به ترتیب با بیشترین مقدار میانگین رتبه ای ۰۹/۱۰، ۸۷/۹، ۲۷/۸، ۱۴/۸ و ۹۳/۷ بالاترین درجه اهمیت و اثرگذاری را در ترک دامداری بهره برداران عشایری در منطقه مورد مطالعه داشته است. نتایج به دست آمده از روابط مولفه های مدل علل ترک دامداری بهره برداران عشایری نشان داد که کلیه روابط در سطح ۹۵ درصد اطمینان مثبت و معنی دار بوده است. به طوری که قوی ترین روابط به «تجربه زندگی خارج از دامداری» ← «تضاد» و «کاهش توانایی خانوادگی» ← تجربه زندگی خارج از دامداری» با ضریب مسیر ۰/۶۸۷ و ۰/۵۴۷ اختصاص یافته است. ضعیف ترین آنها نیز به دو رابطه «ضعف خدمات دولتی» ← کاهش پس انداز» و «ضعف خدمات دولتی» ← عدم تناسب بازار» تعلق دارد. همان طور که نتایج نشان داد تغییر اقلیم و پیامدهای حاصل از آن بر دو عامل کاهش تولیدات و دسترسی ضعیف به منابع مالی $\beta = 0.10$ و $p = 0.000$ و $\beta = 0.000$ و $p = 0.000$

کلمات کلیدی:

تغییر اقلیم، تخریب مرتع، ترک دامداری، مراوه تپه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1941388>

